

Predaleč bi vedlo, ko bi hotel navajati še nadaljne posameznosti pregnantno pisane, znanstveno visoko stoječe knjige. Skratka: Hoeglovi predlogi so velepomembni, večinoma zadovoljivi. Kolikor morem jaz presoditi, govori Hoegel gotovo iz srca ogromne večine pravnikov, osobito sodnikov. Saj dajajo naši sodniki svojemu naziranju o veljavnem kazenskem zakoniku že davno duška s tem, da uporabljajo pri izmeri kazni izvanredno milost — redno, drakonične redne kazni pa izrekajo v resnici le — v izvanrednih slučajih. Duh in smer Hoeglovega dela je v resnici vesel pojav na polju avstrijskega kazenskega slovstva, delo samo pa je nedvomno sposobno, da služi za podlago nujno potrebne preosnove kazenskega zakonika. Seveda se spričo politične konstelacije danes še slutiti ne more, kdaj pride čas, da se vzame reforma v pretres. Kadar pa pride ta čas, takrat naj se Hoeglovo delo uvažuje, pa ne kakor sostav trinajstero novel, ampak celo delo skupaj kakor enota!

Dr. M. Dolenc.

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

(Nadaljevanje iz prejšnjega letnika.)

X. Občinski red.

46. Razsoja o dolžnosti županovi povrniti škodo, povzročeno tretji osebi vsled nezakonitega postopanja, ne spada v pristojnost avtonomnih oblastev. (O. 13. junija 1879 št. 1162. Z II. št. 512.)

Deželni odbor istrski je obsodil župana v K., da mora M-u povrniti škodo, ki jo je povzročil občinski tajnik povodom vojaške nastanitve.

Čeprav je brez dvombe, da mora župan izvrševati opravila izročenege področja — kamor tudi spada vojaška nastanitev — in da je za to poslovanje odgovoren občini in vladi, je vendar zahteva odškodovane osebe iz nemarnega uradovanja županovega

in dolžnost županova, povrniti škodo, privatnopravna zadeva, ki spada pred civilnega sodnika (§ 1338 o. d. z.). Iz tega je razvidno, da je deželni odbor izdal nepristojnim potom odlok, katerega je upravno sodišče razveljavilo.

47. V sporih, pristojali občinskemu uslužbencu pokojnina ali ne, ne odločujejo avtonomna oblastva, ampak sodišča. (O. 24. novembra 1881 šte. 1756. Z. V. št. 1217.)

Mestni zastop v S. je dovolil občinskemu tajniku C. letne pokojnine 250 fl., a je ta sklep kasneje preklical. Okrajni zastop v S. je ta zadnji sklep potrdil, a deželni odbor gališki je odločil, da pristoja občinskemu tajniku 250 fl. za preteklo dobo, kakor za naprej v mesečnih obrokih.

Upravno sodišče pa je na pritožbo mestnega zastopa razveljavilo odlok gališkega deželnega odbora iz nastopnih razlogov:

Službeno razmerje občinskega tajnika C. napram mestni občini S. je strogo privatnopravnega značaja, ker se vsprejem navedenega v mestno službo, kakor tudi umirovljenje ni izvršilo na podstavi določeb javnega prava, katere so merodajne za umirovljenje državnih uradnikov, ampak edino-le na podlagi sklepov občinskega odbora, ki je vsled določil gališkega občinskega reda upravičen sklepati o privatnih obveznostih, o nameščenju uradnikov, o njih plačah in o umirovljenju. Vseh sklepov mestnega zastopa napram tajniku C. torej nikakor ni moči smatrati za uradna dejanja, ampak samo za privatna in je torej iz teh dejstev izvirajoča terjatev tajnika C. napram mestni občini S. utemeljena na privatnopravnem naslovu, o tem pa je razsojati izključno le sodiščem.

48. Pravica občine, določati poslovni jezik v občinskem odboru, je v občinah z raznimi v deželi običajnimi jeziki omejena s členom XIX. državnih osnovnih zakonov. (O. 28. februarja 1883 šte. 385. Z. VII. šte. 1678.)

Mestna občina B. je sklenila, da je poslovni jezik v občinskem odboru nemški in je samo tistemu odborniku dovoljeno posluževati se češkega jezika, o katerem predsednik odborove seje ve, da ni nemščine zmožen.

Ta sklep je ministrstvo notranjih del razveljavilo, a mestna občina se je pritožila na upravno sodišče, ki je pritožbo kot neutemeljeno zavrnilo iz nastopnih razlogov:

Da ima občina, oziroma občinski odbor pravico, določiti si svoj poslovni red, je brez dvoma, ter izvira to iz občinske avtonomije, kakor tudi iz člena V. zakona z dne 5. marca 1862. Iz tega pa še ne izhaja, da bi državna uprava ne bila upravičena, take odstavke k poslovnemu redu, oziroma sklepe razveljaviti, s katerimi je delokrog občine prekoračen ali kateri so proti zakonom.

Glasom člena XIX. osnovnih zakonov z dne 21. dec. 1867 imajo vsi narodi nedotakljivo pravico do varstva in negovanja svoje narodnosti in jezika, ter je s tem načelom država izrecno pripoznala enakopravnost vseh v deželi običajnih jezikov v šoli, uradu in javnem življenju.

Pritožba sicer oporeka, da je to določbo v le-tem slučaju uporabljati, ker občinski odbor ne spada pod pojme »šola, urad in javno življenje.« A ta ugovor ni upravičen, kajti obravnave v občinskem odboru niso samo pojavi javnega življenja, ampak tudi uradno delovanje glede na delokrog občine; torej spada občinski odbor pod pojem »javno življenje« in pod pojem »urad«.

Glede na to, da je pritožiteljica sama pripoznala, kar se je sicer tudi instančnim potom dognalo, da je v D. nemški in češki jezik običajen, ni moglo najti upravno sodišče nikake nezakonitosti v tozadevnem odloku ministrstva. Eden ali drugi jezik določiti za poslovni jezik občinskega odbora je pač pravica občinskega odbora, a z ozirom na člen XIX. osnovnih zakonov je pa vsekakor pozitivna odredba potrebna glede rabe drugega deželnega jezika. V tem slučaju pa se je raba češkega jezika pri obravnavah občinskega odbora direktno vtesnila, ter je na ta način občinski odbor — dasi ni prekoračil svojega delokroga — kršil osnovni zakon z členu XIX., vsled tega je bila pa tudi državna uprava upravičena ta sklep razveljaviti.

49. Na Kranjskem, kjer so po občinskem redu davkoplačevalci obvezani za občinske potrebe tlako delati, se smejo naturalne dajatve pobirati samo na podstavi deželnega zakona. (O. 21. okt. 1885 št. 2687. Z. IX. št. 2733.)

Deželni odbor kranjski je potrdil sklep občinskega odbora v Č., po katerem mora vsak davkoplačevalec na vsaka dva gol-dinarja direktnega davka prispevati 5 kubičnih čevljev gramoza.

Na pritožbo A. K. je upravno sodišče dotični odlok razveljavilo iz nastopnih razlogov:

Po § 80 občinskega reda za Kranjsko sme občinski odbor za občinske potrebe tlako ukazati; pod pojem »tlaka« pa ni moči prištevati naturalnih dajatev. Sklenjena in od deželnega odbora potrjena naturalna dajatev bi spadala pod § 81 obč. reda za Kranjsko; a ne sme se preje pobirati, ako ni o tem posebnega deželnega zakona. Tak deželni zakon pa ni sklenjen, torej je odlok deželnega odbora bilo razveljaviti.

50. Stroški naročnine za neuradni list in za branje svetih maš ne spadajo med občinske izdatke in ne spadajo v občinske račune. (O. 23. oktobra 1885 št. 2701. Z. IX. št. 2737.)

Občina K. je postavila v svoje račune 9 fl. 10 kr., naročnino za nek časopis in 6 fl. 80 kr. za branje svete maše.

Deželni odbor moravski je dotični sklep potrdil, a graščina H. je vložila pritožbo na upravno sodišče, ki jej je ugodilo in odlok deželnega odbora iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Glasom občinskega reda nima občinski odbor pravice, poljubne izdatke potrditi, a ima samo pravico, stroške za občinske namene pripoznati; te pa je v zmislu občinskega reda določiti. Da zgoraj navedeni stroški ne spadajo med stroške za občinske namene, je jasno. Stroški za neuraden list zaradi tega ne, ker se ne more trditi, da je znanje vsebine kakega časnika v splošnem občinskem interesu. Čitanje časnikov je za marsikoga, morda za vse občane zanimivo, a korist mnogih ali vseh občanov še ni splošen interes. Pa tudi stroški za sv. maše ne spadajo med občinske koristi, ker je avtonomija občine navezana na izpolnjevanje državnih in deželnih zakonov, po teh zakonih, osobito po zakonu z dne 25. maja 1868 št. 49 drž. zakona pa stroški za bogočastje ne zadevajo občine; to je osobito iz obč. reda §§ 67 in 71 za Moravsko razvidno, po katerih ne spadajo bogočastne zadeve in potrebščine za bogoslužje v področje občine.

51. Občinski odbor sme ženaprej sklepati, kako bode ravnal z vabilom udeležiti se procesije. (O. 30. aprila 1886 št. 1216. Z. X. št. 3035.)

Namestništvo v G. in na zadnji stopnji ministrstvo notranjih stvari je razveljavilo sklep graškega občinskega odbora zaradi neudeležbe pri procesiji na sv. Telo.

Pritožbi mestnega zbora je upravno sodišče ugodilo in odlok ministrstva iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Ob veljavni občinski avtonomiji v Avstriji nima državna uprava pravice poljubno posegati v občinske zadeve, ampak ima samo pravico, izvrševati zakonito nadzorstvo. Ta nadzorstvena pravica sega samo tako daleč, da sme državna uprava sklepe razveljaviti, s katerimi občina svoj delokrog prekorači, ali pa sklepe, ki se zadevajo ob veljavne zakone. Nobenega predpogoja ni v le-tem slučaju. Zakon bi se tu le prekoračil, ako bi bila udeležba mestnega zastopa pri procesijah zakonito ukazana; to pa ni, kajti graški mestni svet, kakor vsak drug državljan in korporacija ima pravico se udeležiti cerkvenih opravil in slovesnosti, ali pa tudi ne. (Člen XIV. osnovnih državnih zakonov.) Ako pa ima mestni zastop pravico, udeležbo odkloniti, ima tudi pravico, svoje postopanje že naprej z občinskim sklepom ugotoviti.

Istotako pa tudi občinski zastop ni prekoračil s tem sklepom svojega občinskega delokroga, kajti tu se ni tikalo nikake občinske zadeve, ampak samo nevtralnega vprašanja, kako je odgovoriti na morebitno povabilo knezoškofa zaradi udeležbe pri procesiji na sv. Telo.

52. Določitev sedeža županstva spada v lastno področje občine. O pritožbi, vloženi na državno upravo ne more razsojati deželni odbor. (O. 11. junija 1886 št. 1223 Z. X. št. 3104.)

Pritožbi občine D. zoper odlok dež. odbora goriškega zaradi premeščenja sedeža županstva v D. je upravno sodišče ugodilo in odlok deželnega odbora iz naslednjih razlogov razveljavilo:

Določitev sedeža županstva, glede katerega nima občinski red natančnih določil, je stvar, o kateri sme občina, upoštevaje veljavne državne in deželne zakone, po svoji previdnosti odločevati; to je namreč zadeva, ki spada brez dvoma v lastno področje občine (§ 27 obč. reda.) Ker o tem ne pristója po občinskem redu nadzorstvo deželnemu odboru uradnim putem, tedaj bi bil deželni odbor v razsojo poklican le tedaj, ako bi se bila pravočasno vložila pritožba proti dotičnemu občinskemu sklepu. Iz

spisov pa je razvideti, da pritožba pri županstvu (88 obč. reda) ni bila podana, pač pa pri okrajnem glavarstvu; o tej, na državno upravo vloženi pritožbi pa deželni odbor ni bil upravičen razsojati.

53. Proti občinskemu sklepu zaradi podelitve domovinske pravice ni nikakega priziva. Deželni odbor tudi ni upravičen razmotravati razlogov, iz katerih se je domovinstvo podelilo. (O. 26. junija 1886, št. 1814 Z. X. št. 3131.)

Občinski odbor T. je podelil 13 osebam domovinsko pravico. Deželni odbor dalmatinski je ta sklep razveljavil, ker niso osebne, rodbinske in premoženjske razmere dotičnih prosilcev dovolj razjasnjene.

Pritožbi občine T. je upravno sodišče ugodilo in odlok deželnega odbora iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Da je stvarno proti občinskemu sklepu o podelitvi domovinske pravice vsak priziv nedopusten, je nedvomno na podstavi §-a 8 zak. z dne 3. decembra 1863, št. 105 o domovinstvu; zategadelj pa tudi ni bil deželni odbor upravičen razmotravati vprašanja, se je li osebne in premoženjske razmere prosilcev dovolj pretresalo, ker se ta vprašanja zadevajo očitvidno stvarnega občinskega sklepa.

54. Občina mora v izročinem področju v obrambo razširjanja nalezljivih boleznih narasle stroške sama trpeti. (O. 22. decembra 1887, št. 2915 Z. XI. št. 3834.)

Vprašanje, ali je občina dolžna trpeti stroške za preiskavo tujca, došlega iz okuženega okraja, ako je tudi premožen, je potrditi, uvaževaje, da ni nobenega zakona, ki bi take stroške nalagal stranki, osobito, ker je zdravniška preiskava v javnem interesu in ne v interesu stranke. Zato pa, da mora občina stranki, katera je stroške za preiskavo plačala, povrniti, govori zakonita določba §-a 4 *lit. a*) zakona z dne 30. aprila 1870, drž. zak. št. 68, po kateri ima občina v izročinem področju dolžnost vse potrebno ukreniti, da se ubrani nalezljivih boleznih in da razširjenje krajevno omeji, a ni izrečeno, da ji pristoja kaka pravica do povrnitve stroškov, marveč mora te ravnotako trpeti, kakor vse druge, iz izročene področja narasle stroške.

Upravno sodišče je torej pritožbo občine K. proti odločbi deželne vlade v C. kakor neutemeljeno zavrnilo.

(Dalje prih.)